

Ders: 56

Konu: Vasat Ümmet ve Ehl-i Sünnet

Ehl-i Sünnet, Hz.Peygamberin sünnetine ve Eshabının yoluna bağlı olan ve onların izlediği dînî yol ve metodu benimseyenlerdir.

Kitab ve Sünnet üzerinde ittifak etmiş, ihtilâf ve tefrikadan sakınmış, dinde münakaşaya sebep olan hususlarda akli değil, Kur'an ve Sünneti kaynak alan ve de nasları esas kabul eden topluluk olarak da tarif edilebilir.

Hz.Peygamberin sünnetine tâbî olanlara "**Ehl-i Sünnet**", O'nun sahabîlerini âdil/örnek kabul ederek onların din hususundaki metodunu takip edenlere de **Ehl-i Cemaat**", ikisine birlikte "**Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat**" denilmiştir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat tabiriyle ifade edilen müslüman topluluğun, Sünnet ve Cemaata tâbî olmak gibi iki önemli özelliği vardır.

Sünnet, Hz.Peygamberin söz, fiil ve takrirleriyle ahlakî ve beşerî tavırlarıdır.

Sünnet şöyle de tarif edilmektedir; "**Bir inanç ve akîde tarafından bir araya gelen topluluğun(ümmet), inanç sisteminin ve akîdesinin oluşmasını temin eden yola ve metoda Sünnet denilir.**"

İnsanların bu metotta görüş birliğine varıp, bunu uygulaması da, Cemaat diye isimlendirilmiştir.

Sünnet; İslâm toplumunun oluşması için Hz.Peygamberin usûlünün esas alınması ve Hz.Peygamberin usûlünü ittifakla takip eden Sahabî Cemaatının yolunun izlenmesidir. İslâm Toplumunun fikrî ve amelî oluşumunu sağlayan, Allah'ın Kitabı ve Hz.Peygamberin Sünneti'dir. Bunun için Yüce Allah Kur'an-ı Kerîm ile birlikte Peygambere tâbî olup bağlanmanın ve O'na itaat etmenin gerekli olduğunu belirtmiştir.

Allah (c.c) şöyle buyurmaktadır ;

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ

- "Allah önceleri açık bir şaşkınlık içinde olanlara, Allah'ın âyetlerini okuyan, kötülükten arındıran, Kitab (Kur'an)'ı ve Hikmet (Sünnet)'i öğreten ve size daha bilmediğiniz nice şeyleri de öğreten bir Peygamber gönderdi .¹

Bu âyetteki "**Kötülükten arındırmak (tezkiye)**", Haram ve Helâli Kur'andan öğrenmek ile

¹ (Bakara : 151).

tefsir edilmiş, Hikmet ise, ittifakla "Sünnet" olarak kabul edilmiştir.

Hz.Peygamber (s.a.v) ;

- "Size emrettiklerimi yerine getirin, yasaklarımı da gücünüz yettiğince terkedin"² buyurmuştur.

Sünnete bağlılık, Dînî bir zorunluluktur. "**Kur'an-ı Kerîm bize yeter**" düşüncesiyle Sünneti ihya yerine ihmal veya imha etmek tarih boyunca bütün bid'at fırkalarının ortak özelliği olan gizli bir nifak çeşididir. Hz.Peygamber bu durumun ilerde ortaya çıkacağını haber vererek, Dînî hiçbir kaygısı olmayan bu insanlardan bizi sakındırmıştır.

O, şöyle buyurmaktadır ;

- "Tok karınlı, koltuğuna yaslanıp size ' Kur'an yeterlidir. Kur'an neyi helâl kılmışsa onu helâl bilin, neyi haram kılmışsa onu da haram bilin ' diyen adamların çıkması yakındır. Haberiniz olsun, dikkatli olun; Bana Kuran ile birlikte (hüküm bakımından) O'nun bir benzeri (sünnet) de verilmiştir."³

Hz.Peygamber, sünnetine uyulmasını emrettiği gibi, kendi Eshabına da uyulmasını emretmiştir. Eshab'a uyulduğu takdirde Onlar; İnsanları doğru yola götüren gökteki yıldızlara benzetilmiştir.

O (s.a.v) ;

- "İçinizde benden sonra yaşayanlar bir çok ayrılıklara şahit olacaklardır. Size Sünnetimi, hidayete edirlmiş ve doğru yolu bulmuş halîfelerimin sünnetini (yolunu) tavsiye ederim. Ona sımsıkı sarılın, adeta dişlerinize tutun. Sonradan çıkacak şeylerden sakının. Çünkü her uydurma bid'at, her bid'at ise sapıklıktır."

- " Allah'ın rahmet eli cemaat ile beraberdir."⁴ buyurmuştur.

Hz.Peygamberin cemaatı tavsiye etmesi ve **Fırka-ı Naciye'nin** (azabtan kurtulacak kesimin) cemaat olduğunu söylemesi, cemaatın kimlerden ibaret olduğunun belirlenmesini gerektirmektedir.

Hz.Muhammed (s.a.v);

- "Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacak, bunlardan bir topluluk hariç hepsi Cehennemliktir." buyurmuştur. O topluluğun kimler olduğu sorulunca O ;

² Müslim, sf. 412; İbn Mace, Mukaddime, 1

³ (Ebû Dâvûd, Sünne, 6, Ahmed b. Hanbel, IV, 131)

⁴ (Tirmizî, Fiten, 7)

- "*Benim ve Eshabımın yolunda olanlardır.*"⁵ diye cevaplamıştır.

Hız Peygamberin, Ümmetine kıyamete kadar yol gösterecek bir Hadîsi de şöyledir ;

- "*Ümmetim, sapıklık üzerinde asla bir araya gelmez. İhtilâf gördüğünüz zaman size 'Sevâd-ı A'zam (en büyük olan ve Hak üzere bulunan topluluğa katılmayı) ' tavsiye ederim.*"⁶

Kısaca Ehl-i Sünnet; **Maturîdiyye, Eş'ariyye ve Selefiyye** olarak metod bakımından üçe ayrılmaktadır.

Mezhebler ;

Siyasî, fikhî ve itikadî olarak bir çok meselede birbirleriyle bağlantılıdır. Aynı mezheb içinde bir çok farklı eğilimler bulunabilmektedir.

Meselâ; fikhî amelî konularda sünnîlerin önemli bir kısmı Hanafî'dir. Hanefîlerin büyük çoğunluğu itikadî konularda Maturîdî'dirler.

Ehl-i Sünnetten Şafî ve Malikî olanların çoğu itikatta Eş'arîdir.

Hanbelî'ler ise genelde Selefi'dirler.

İslâm Dünyasının büyük bir çoğunluğunu oluşturan Sünni'lik sadece bir isim, sıfat veya mezheb değil, bütünüyle bir yaşam tarzıdır ki, tamamen Kur'an ve Sünnete uygun olarak İslâmın hayata tatbikidir.

İtikatta orta yol, Ehl-i Sünnet yoludur.

Ümmet-i Muhammed'in ana özelliği îtidaldir.

Bu din ;

1. İfrat ve tefridin ortası,
2. Teşbih ile ta'tîlin ortası,
3. Cebir ile kaderciliğin ortası,
4. Ümitsizlikle aşırı güvenin ortası
5. Korku ile ümîdin ortası bir yoldur.

İşte Dînimiz İslâm, zâhiren ve bâtinen budur. Tefrika görüşlerden, merdud mezheplerden, müşebbihe, mu'tezile, cehmiyye, cebriyye, kaderiyye...vs. gibi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'a muhalefet eden, dalâlete sapan mezheplerin görüşleri Ehl-i Sünnet âlimlerince incelenmiş ve delillere dayanan ikna edici cevaplar verilmiştir.

⁵ (Tirmizi, İman,18; İbnu Mace, Fiten, 17)

⁶ (İbn Mâce. Fiten)

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın değişmez üç kuralı vardır ;

1. Sözlerin en hayırlısı ve en doğrusu olan Yüce Allah'ın Kitabı'dır. Onlar, hiç bir insanın sözünü Allah'ın sözünün önüne geçirmezler.
2. Hz.Muhammed (s.a.v)'in Sünneti ile hidayet yoluna dair gelmiş olan nakillerdir. Onlar hiç bir insanın izlediği yolu bunun önünde tutmazlar.
3. Ayrılıklardan, dağınıklıklardan, çeşitli bid'at ve yanlış görüşlerin ortaya çıkmasından önce bu Ümmetin ilk neslinin üzerinde icma ettiği hususlar.

Bu dönemden sonra meydana gelmiş insanların ortaya attıkları görüşler ile kabul ettikleri kanaatlara gelince; bunları **Kur'an, Sünnet** ve **İcma'**dan ibaret olan bu üç esas ile ölçer biçerler. Bunlara uygun düşerse kabul ederler, bunlara aykırı olursa söyleyenin kim olduğuna bakmaksızın reddederler.

İşte orta yol, dosdoğru yol budur. Onu izleyen sapmaz ve ona uyan bedbaht olmaz. Bunlara da tek cümleyle; İşte "**Vasat Ümmet Ehl-i Sünnet**" denir.

Alınacak Dersler

1. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat tabiriyle ifade edilen müslümanların, Sünnete ve Cemaata bağlı kalmak gibi iki önemli özelliği vardır.
2. Ümmeti Muhammedin istikrarı yakalayabilmesi için vasat (orta yol) u takip etme sorumluluğu bulunmaktadır.
3. İfrat ve tefrid'ten uzak kalmak Vasat ümmet olduğumuzu ortaya koymaktadır.
4. Ümmetin yanlışlar ve taşkınlıklar üzere ittifak etmeyecekleri acık olarak görülmektedir.
5. Hayatın yaratılış gayesi doğrultusunda şekillenmesi, İnsan onurunun asli hüviyetine kavuşması kesinlikle HİKMET ve İKNA yoluyla sağlanması gerekmektedir.

Ödev:

1. Bu ayeti kerimeyi tefsirden okuyalım:

لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

„ Andolsun ki Allah, müminlere kendilerinden, onlara kendi âyetlerini okuyan, onları arındıran ve onlara kitab ve hikmeti öğreten bir Peygamber göndermekle büyük bir lütufta bulunmuştur. Oysa onlar, daha önce apaçık bir sapıklık içindeydiler.⁷“

⁷ Ali imran süresi 164